

Ruotsin kuninkaan..

jatku sivulta 4

Suomen kannalta molemmat sodat ovat olleet raskaita. Ruotsissa näytetään juuri nyt filmiä Suomen ja Neuvostoliiton viimeisestä taistelusta, joissa kymmeniä tuhansia sotilaita menehtyi. Sen seurauksena osapuolet solmivat erillissuostin ja Neuvostoliitto saattoi keskittyä Saksan lyömiseen. Filmi herättää kysymyksen; eikö rauhasta voitu sopia ilman tämän filmin osoittamia taisteluita. Ilman niitä olisi Neuvostoliitto saanut paljon lisää aseita ja sotilaita Baltian maiden vapauttamiseen ja Berliinin valloitukseen.

Venäjän ja Ruotsin sotimisesta Suomessa on suuren runoilijan J.L. Runebergin ansiosta tullut ylösalaisin käännettyä Suomen historiaa. Taistelut, joissa Venäjä voitti, esiintyivät suomalaiset rivimiehet, Sven Duv ja ruotsalaiset aateliset, v Döbeln, voittosina sotasankareina.

Todellisuudessa Venäjä eteni syvälle Ruotsiin, niin Tukholman seudulla kuin Merenkurkun tienoillekin. Pohjanlahden ylitti Venäjän armeija jäätä myöten.

Sodan seuraukset

”Se mikä ei tapa vahvistaa” toteutui sodassa. Ranskasta tuotu kuningas solmi rauhan Venäjän kanssa Turussa 1912 ja siitä alkaa koko Pohjolan myönteinen kehitys. Parhaiten on onnistunut Suomi, joka Venäjän vallan alla kypsyy itsenäiseksi valtioksi, ensin oma kieli, sitten oma markka ja v 1906 oma eduskunta - ensimmäinen maailmassa, jossa naisilakin oli äänioikeus.

Se, että Suomi vapautui Ruotsin vallasta on ollut hyväksi ennenkaikkea Suomelle, mutta myös molemmille naapureille. Eripuraisuutta on ollut 1920-44 Venäjän kanssa ja 1930-luvulla Ruotsinkin kanssa.

Seppo Isotalo

Suomessa on sananvapaus ja yksityisyyden suoja pantu vastakkain

Suur-Tukholman vuoden 2007 viimeinen numero käsitteli perusteellisesti pääministerin oikeusjuttu siitä, että hänen entinen rakastettunsa Susan Kuronen on kirjoittanut muistelmakirjansa.

Tärkeintä tässä asiassa on, että kirja julkaistiin viime vuonna juuri eduskuntavaalien edellä ja, että se antoi myönteisen kuvan Matti Vanhasesta henkilönä. Vaalit menivätkin melko hyvin, Vanhanen jatkaa pääministerinä. Kirjalla ei ollut suurta merkitystä kun mediassa varoitettiin sen lukemisesta.

Oikeudelle jättämässään kirjelmässä Vanhanen tuomitsee ennen kaikkea sellaisten herttaisten tekstiviestien julkaisemista kuin ”Huomenta, kyllä nukutti, aurinko paistaa, toivoo Euroopan presidentti”

tai ”On ikävä sinua ja tavallista elämää”.

Näin on Korkein oikeus aikaisemmin päättänyt sananvapauden ja yksityisyyden suojan välistä suhdetta on punnittu Suomessa 1970-luvulta lähtien. Niin sanottu Lex Hymy eli yksityisyyden suoja koskeva pykälä lisättiin rikoslakiin vuonna 1974.

Korkein oikeus on antanut yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä joitain ennakkopäätöksiä. Ennakkopäätöksiä on muun muassa rikokseen syyllistyneen nimen julkaisemisesta. Mutta on korkeimmassa oikeudessa pohdittu peurusteluasioitakin.

Ilta-Sanomien julkaisi vuonna 2000 jutun, jonka mukaan Esko Ahon presidentinvaalikampanjan viestinnästä vastanneella naisella oli avioliiton ulkopuolinen suhde. Oikeudessa kävi ilmi, että lehden tiedot pitivät paikkansa. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, että nainen ei ollut julkisuuden henkilö ja uutista ei olisi saanut julkaista.

Vastaava tuomio on napsahnut myös MTV3:n Hyvät, Pahat ja Rumat -ohjelman tekijöille. Ohjelmassa mainittiin entisen valtakunnansovittelijan Jorma Reinin naisystävän nimi arka-

Erikoinen vieras

Suomi-instituutissa oli 14. päivä helmikuuta erikoinen vieras, Erkki Tuomioja - vielä aivan äsken Suomen ulkoministeri ja nyt todellisuudessa pääministeriehdokas, sitä kautta, että hän on vahvoilla sos. dem puolueen puheenjohtajaksi. Sitten onkin pääministeriys jo vaalivoiton päässä.

Erkki Tuomioja

Näistä asioista ei puhuttu, vaan sivuttiin. Kävi ilmi, että ulkoministeri oli käyttänyt virka-asemaansa arkistotietojen hankkimiseen. Tässä ei tietenkään ole mitään luvaton. Englannin ulkoministeri oli auttanut Tuomiojaa lähettämällä dokumentin, joka koski Hella Wuolijoen viisumianomusta 1920-luvulta. Siinä arvioitiin, että Hellassa on ”häivähdys punaista”. Tästä tulikin sitten Tuomiojan kirjanimi. Tällä kirjalla hän voitti Finlandia-palkinnon.

Siis Suomen johtaviin politiikkoihin lukeutuva mies oli tullut meille kertomaan isoäidistään. Esityksensä pohjana Tuomioja käytti Hella Wuolijoen miessuhhteita. Tämä tuntuu erikoiselta, aikana, jolloin Suomen pääministeri vaatii rangaistusta entisen rakastettunsa muistelmien julkaisusta.

Kirjan alkulähde

Tutkija tarvitsee alkusysäyksen,

luontoisessa yhteydessä. Korkein oikeus katsoi, että ohjelmassa ei ollut oikeutta kertoa naisystävän nimeä, koska tämä ei ollut julkisuuden henkilö.

Sellaista ennakkopäätöstä ei ole kun kuinka paljon suhteen vähemmän tunnettu osapuoli saa kertoa, suhteestaan julkisuuden henkilöön. Tässä mielessä pääministeri Matti Vanhasen (kesk) oikeusjutussa voisi olla ennako-

arvoituksen, jota hän alkaa ratkoa. Tämä oli Tuomiojalle isoäidin tehtävä Tukholmassa v 1940, jolloin Suomen kohtalo oli vaakalaudalla. Talvisodassa Suomi oli menestynyt aluksi hyvin kun Neuvostoliitto hyökkäsi vain Leningradin sotilapiiriin voimalla. Huono asia oli, että Suomi jäi aivan yksin. Saksa, johon tunnettiin suurta luottamusta, olikin Neuvostoliiton kanssa sopinut siitä ettei puutu Neuvostoliiton sotimiseen Suomessa. Ruotsi oli lupailut apua niin, että se vaikutti Suomen haluun sopia rajakiistansa.

Neuvostoliitto kokosi tässä vaiheessa todellisen voimansa uuteen hyökkäykseen. Tilanteen vakavuuden ymmärsivät Suomessa ainakin Väinö Tanner ja Risto Ryt. He lähettivät Hella Wuolijoen Tukholmaan etsimään yhteyttä Neuvostoliiton johtoon. He olivat valmiit rauhaan niillä ehdoilla, jotka Suomi oli syksyllä 1939 hylännyt. Siitä, mitä tässä tilanteessa tapahtui, sai Tuomioja tiedon minulta. Tukholmassa hän kertoi tämän olleen alkuna kymmenvuotiseen työhön.

Näin se kävi

Erkki Tuomioja on selvittänyt Hella Wuolijoen arvoitusta. Toinen saman huipputason asiantuntija Jukka Tarkka (HS 28.10.2006) on kuitenkin kriittinen. Hän nostaa esiin sen että Wuolijoki välitti talvisodan aikana Neuvostoliittoon tietoja valtion virastojen ja ilmatorjunnan tuliasemien sijainnista Helsingissä.

Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että Wuolijoen jatkosodan aikana saamaa vakoilutuomiota lievennettiin hänen talvisodan aikaisen toimintansa vuoksi. Talvisodan aikana tehtyjen sotilaallisten tietojen antamisen olisi pitänyt johtaa elinkautistakin ankarampaan rangaistukseen. Wuolijoki olisi tältä pohjalta tuomittu parantumattomana

päätöksen aineksia. On hyvä muistaa myös, että sananvapaussasioissa ei sovelleta vain Suomen rikoslakia. Huomioon pitää ottaa myös esimerkiksi kansainväliset ihmisoikeussopimukset.

Ennakkopäätöksiä maailmalla on tosin vaikeaa löytää. Perinteisesti korkean tason poliitikot eivät ole tällaisissa asioissa käräjille lähteneet.

Ensimmäinen oikeusaste

vakoilijana! Parhaatkin asian tuntijat ovat viimekädessä riippuvaisia arkistolähteistä. Ainakin Neuvostoliiton arkistoissa on juuri tästä asiasta julkistamattomia dokumentteja. Siksi Wuolijoen ”lievän” rangaistuksen arvoitus ei nyt käytettävissä olevien arkistotietojen avulla aukea.

Ruotsin valtionarkiston toimeksiannosta kävin läpi Tukholman neuvotteluja koskevat dokumentit Venäjän sota-arkistossa v 1994-95. Dokumenteista tehtiin virallinen luettelo ja Ruotsin pyynnöstä dokumentit julkistettiin - muutamaan poikkeusta lukuun ottamatta. Boris Jartsevin raporttia Tukholman neuvotteluista Hellan kanssa 23-24 tammikuuta 1940 ei julkistettu. Juuri siinä kerrotaan Hellan antamista vakoilutiedoista; mm tietoja valtion virastojen ja ilmatorjunnan tuliasemien sijainnista Helsingissä. Tämä dokumentti löytyy puolustusministeri Vorosjilovin mapista. Tarkka määrittely on 3387/3/1301/ss16-25 päivätty 29.01.40.

Julkistettu neuvostoliittolainen arkistotieto antaa ymmärtää, että Hella Wuolijoki oli Tukholmassa Suomen ulkoministeri Väinö Tannerin lähettämänä. Stalinin silmissä Suomen hallituksen vahva mies Tanner ja neuvostoagentti Hella Wuolijoki olivat yhdessä rauhaa etsimässä. Omista arkistoistamme näkyy, että Tukholman neuvottelujen kuluessa Hella kirjoitti pitkiä kirjeitä juuri Tannerille.

Tiedot, jotka olen lukenut Boris Jartsevin raportissa, ovat sellaisia, että Hellalla ei niitä voinut olla omista lähteistään. Käytännössä Madame oli yhtä taitava vakoilijana kun elefantti porsiliinikaupan myyjänä. Hän ei mitenkään voi olla kaikkien Jartsevin kirjaaminen viiden sivun mittaisten, sodankäynnin kannalta aivan keskeisten, tietojen lähde. Seppo Isotalo isotalo@suur-tukholma.se

antaa päätöksensä 04. 03. 2008.

Syyttäjä vaatii kirjan kustantajalle jopa vankeutta ja Susan Kuroselle sakkoja.

Tärkeintä on kuitenkin kuka joutuu maksamaan huikeat oikeuden käynnin kulut.

Seppo Isotalo